

szabályos földalatti hírszerző egységet létesített, ahol a menekülteket alaposan kikérdezték, és a Lengyelországban, Szlovákiában és másutt folyó gettósítási, koncentrálási, deportálási és megsemmisítési program részleteit tüzetesen megvizsgálták és ellenőrizték. Ily módon száz és száz ilyen beszámolóit hitelesítettek Budapesten, és továbbították a Jewish Agency-nek, a Halucnak és az isztambuli és svájci Joint-irodáknak.²⁷ Ezek részleteket tartalmaztak „a Keleten elkövetett tömeggyilkosságokról”²⁸, valamint konkrét információt az elgázosításokról és a krematóriumok működéséről.²⁹ Ilyesféle háttorzongató jelentéseket – pénzsegélyekért való kétségbeesett kérésekkel együtt – Magyarország megszállása előtt és után is küldözgettek már Saly Mayerhez, a Joint svájci képviselőjéhez.³⁰ Sok jelentés eljutott Angliába és az USA-ba is. Az amerikai zsidó vezetők például 1944. április 4-én azt a hírt kapták Genfből, hogy a németek fél éven belül ki akarják irtani a magyar zsidóságot. Ez majdnem két héttel a kárpátjai gettósítás kezdete előtt történt, de a szövetségesek a jelentések szerint nem akartak hallgatni a zsidó vezetők felhívásaira.³¹

A Jewish Agency isztambuli irodája természetesen más forrásokból is naprakész tájékoztatást kapott a nácik megsemmisítő programjáról. Az isztambuli iroda, mely ismerte a végleges megoldás programja során alkalmazott eljárásokat, figyelmeztette is a budapesti Mentőbizottságot, milyen veszélyeket rejt magában a németekkel való együttműködés megszállás esetén. 1943. szeptember 25-i és 1943. október 23-i keltezésű leveleiben Menachem Bader, az isztambuli iroda egyik vezetője azt tanácsolta budapesti kollégáinak, hogy még a passzív együttműködést is kerüljék el a németekkel. Figyelmeztette őket, hogy minden tevékenység, például a lakosság összeírása, koncentrálásra való felszólítás vagy sárگا csillag viselése „a pusztulást készíti elő”³².

A budapesti Mentőbizottság által összegyűjtött és továbbított beszámolókhöz hasonlókat készített és küldött az isztambuli Mentőbizottsághoz, a Jewish Agencyhez, a Haluchoz és a svájci Joint-irodákhöz Gisi Fleischmann³³, a pozsonyi Zsidó Tanács keretében működő „Munkacsoport” (Pracovná Skupina) egyik vezető tagja is, különösen a Kasztner-csoporthoz tartozókat a lengyelországi és szlovákiai fejleményekről.³⁴ Mi több, a pozsonyi és a budapesti Mentőbizottságok tagjai rendszeresen ellátogattak egymáshoz. Mikor a szlovák zsidóság bajba került, a pozsonyi vezetők nem mindig kaptak olyan segítséget, amilyenre számítottak a magyar zsidó vezetőktől, akiknek viszonylag jó soruk volt. Fleischmann kifejezte csalódottságát Nathan Schwalbhoz írt egyik levelében: „Ott-tar-tózkodásom alatt [Budapesten] tárgyaltam a zsidó társadalom vezető embereivel, és mindenekelett meg kell jegyezmem, tel-